

Verslag van het ingevolge artikel 5, sub d., j^o 2 Archiefbesluit 1995, gevoerde driehoeksoverleg tussen de minister van Defensie en de Rijksarchiefdienst met betrekking tot de selectielijst, zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995, van archiefbescheiden op het beleidsterrein burgerluchtvaart voor wat betreft de actor minister van Defensie en daaronder ressorterende commissies na 1945

Samensteller: drs. G. Beks
Den Haag, april 2001

Inleiding

De voorliggende ontwerp-selectielijst is een selectielijst als bedoeld in artikel 2, eerste lid van het Archiefbesluit 1995 (Stb.1995/671).

De lijst heeft de vorm van een Basisselectiedocument (BSD). Een BSD bestaat voor het grootste deel uit een lijst van handelingen. In een BSD wordt op grond van een aantal selectiecriteria aan elke handeling een waardering gegeven, die neerkomt op een selectiebeslissing met betrekking tot de bescheiden die de neerslag van de handeling vormen (B= te bewaren; V= (op termijn) te vernietigen).

Het BSD fungeert deels als vervanging van de categorieën 53 en 57 van hoofdstuk 1100 van de vernietigingslijst van voor vernietiging in aanmerking komende stukken van het ministerie van Defensie (vastgesteld bij gemeenschappelijke beschikking door de Minister van Defensie en de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, nr. EAO 250.880/2b, alsmede no. OKN/O/MA 154.391 d.d. 30 december 1969, laatstelijk gewijzigd bij gemeenschappelijke beschikking van de Minister van Defensie en de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, nr. A94.223WK/NF (gepubliceerd in de Staatscourant, nr. 60 d.d. 25 maart 1994).

Het beleidsterrein

Het PIVOT-rapport *Luchtvaartgebonden. Een institutioneel onderzoek op het terrein van de burgerluchtvaart, 1945-1993* (samenstelling dr. L. Hovy) Pivot-rapport nummer 16, ('s-Gravenhage 1994) vormt de basis voor het basisselectiedocument. Het rapport institutioneel onderzoek beschrijft de taken en handelingen van de overheidsorganen op voornoemd beleidsterrein.

Defensie en burgerluchtvaart

Op het beleidsterrein burgerluchtvaart treedt de minister van Defensie als actor op voor zover zijn bemoeienis zich niet tot de militaire luchtvaart beperkt, zoals bijvoorbeeld bij medegebruik van militaire vliegvelden. Tussen de militaire en de burgerluchtvaart (Defensie en V&W) bestaan nauwe verbindingen. Dit geldt vooral ten aanzien van de luchtverkeersbeveiliging, de vliegvelden en de brevetten. De Luchtvaartwet van 1958 (Stb. 47) en de Luchtverkeerswet van 1992 (Stb. 368) gelden voor zowel de militaire als de burgerluchtvaart. Slechts waar dit nodig is, zijn in de Luchtvaartwet 1958 aan de minister van Defensie bijzondere bevoegdheden gegeven of verplichtingen opgelegd. In gevallen die zowel de minister van V&W als Defensie aangaan, treden beiden op. Tot 1959 bestonden er twee afzonderlijke ministeries op het beleidsterrein Defensie: het ministerie van Oorlog (land- en luchtmacht) en het ministerie van Marine. In dit BSD wordt echter *geen* onderscheid gemaakt tussen de periode tot 1959 en na 1959.

BSD

Het BSD wordt thans ter vaststelling voor de handelingen van onderstaande actoren voor de periode na 1945 aangeboden:

- **de minister van Defensie, 1945 -**
- Commissie Vliegveiligheidsvoorschriften, 1945 -
(vanaf 1954: Commissie Vliegverkeersvoorschriften (CVV))
- College van Advies in Luchtvaartangelegenheden (CAL), 1945 -
(vanaf 1986: Luchtverkeerscommissie (LVC))
- Rijkscommissie voor de Luchtfotografie, 1953 - 1959

- Milieucommissies ex. art. 28 LVW, 1978 -
- Commissie Vogelaanvaringen Luchtvaartuigen, 1997 -

Belangen ex art.2, sub c en d van het Archiefbesluit 1995

Archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed

De selectiedoelstelling van de Rijksarchiefdienst stelt dat met de te bewaren gegevens een reconstructie van het handelen van de rijksoverheid op hoofdlijnen ten opzichte van haar omgeving mogelijk moet zijn, waardoor bronnen van de Nederlandse samenleving en cultuur veilig worden gesteld voor blijvende bewaring. Om de selectiedoelstelling te realiseren, worden 6 selectiecriteria gebruikt om tot een waardering te komen:

ALGEMENE SELECTIECRITERIA	
HANDELINGEN DIE WORDEN GEWAARDEERD MET B (ewaren)	
Algemeen selectie criterium	Toelichting
1. <i>Handelingen die betrekking hebben op voorbereiding en bepaling van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan agendavorming, het analyseren van informatie, het formuleren van adviezen met het oog op toekomstig beleid, het ontwerpen van beleid of het plannen van dat beleid, alsmede het nemen van beslissingen over de inhoud van beleid en terugkoppeling van beleid. Dit omvat het kiezen en specificeren van de doeleinden en de instrumenten.
2. <i>Handelingen die betrekking hebben op evaluatie van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het beschrijven en beoordelen van de inhoud, het proces of de effecten van beleid. Hieronder valt ook het toetsen van en het toezien op beleid. Hieruit worden niet perse consequenties getrokken zoals bij terugkoppeling van beleid.
3. <i>Handelingen die betrekking hebben op verantwoording van beleid op hoofdlijnen aan andere actoren</i>	Hieronder valt tevens het uitbrengen van verslag over beleid op hoofdlijnen aan andere actoren of ter publicatie.
4. <i>Handelingen die betrekking hebben op (her)inrichting van organisaties belast met beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het instellen, wijzigen of opheffen van organen, organisaties of onderdelen daarvan.
5. <i>Handelingen die bepalend zijn voor de wijze waarop beleidsuitvoering op hoofdlijnen plaatsvindt</i>	Onder beleidsuitvoering wordt verstaan het toepassen van instrumenten om de gekozen doeleinden te bereiken.
6. <i>Handelingen die betrekking hebben op beleidsuitvoering op hoofdlijnen en direct zijn gerelateerd aan of direct voortvloeien uit voor het Koninkrijk der Nederlanden bijzondere tijdsomstandigheden en incidenten</i>	Bijvoorbeeld in het geval de ministeriële verantwoordelijkheid is opgeheven en/of wanneer er sprake is van oorlogstoestand, staat van beleg of toepassing van noodwetgeving.

Belangen van de te bewaren archiefbescheiden voor het historisch onderzoek

In het driehoeksoverleg heeft de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris de belangen van het historisch onderzoek behartigd. Op verzoek van de vertegenwoordiger hebben ook de overige deelnemers hun gedachten laten gaan over de vraag op welke wijze het belang van de bescheiden voor later historisch onderzoek in de selectielijst tot uiting zou moeten worden gebracht. Bij het driehoeksoverleg is ook de mening gevraagd van de heer dr. M. Dierikx, als historicus en materiedeskundige op het gebied van de luchtvaartgeschiedenis, voorgedragen door het KNHG. Zijn bijdrage werd door de overige deelnemers aan het overleg bijzonder op prijs gesteld.

De belangen van de te bewaren archiefbescheiden voor het historisch onderzoek hebben er toe geleid dat een aantal handelingen opnieuw werden geformuleerd. Uiteraard had dit ook consequenties voor de toegekende waarderingen.

Belangen van de archiefbescheiden voor de recht- en bewijszoekende burger en voor overheidsorganen

Bij de handelingen die zijn gewaardeerd met een V (vernietiging op termijn), is de termijn vastgesteld met het oog op de belangen van de recht- en bewijszoekende burger en met het oog op het bedrijfsbelang. De beoordeling en vaststelling van de termijnen zijn gedaan door deskundigen van het ministerie van Defensie. De vertegenwoordiger van de Rijksarchiefdienst heeft zich ervan vergewist dat zij gezien hun ervaring en functie inderdaad kunnen gelden als deskundigen op dit terrein.

Totstandkoming van de ontwerp-selectielijst

Het BSD is gebaseerd op het institutioneel onderzoek dat bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat door dr. L. Hovy werd verricht in 1994. Dit institutioneel onderzoek resulteerde in het PIVOT-rapport: *Luchtvaartgebonden. Een institutioneel onderzoek op het terrein van de burgerluchtvaart, 1945-1993*. Voor wat betreft het handelen van de minister van Defensie werd door de heer H.E.M. Mettes in 2000 nader onderzoek verricht en waar nodig aanvullende handelingen geformuleerd. Het concept-BSD kwam tot stand in de maand februari/maart van dit jaar.

Driehoeksoverleg

Aan het driehoeksoverleg werd door de volgende personen deelgenomen:

Namens de minister van Defensie: als beleidsdeskundigen lt-kol R.G. Peters van de staf tactische luchtmacht, afdeling ondersteunende operatiën/HSAO en de heer ing. W.F.J. van Berkel van de BDL, afdeling veiligheid, kwaliteit, arbo en milieu.

Als archiefdeskundigen: de heer H.E.M. Mettes, en de heer J.M.M. Cuijpers, medewerkers van het Centraal Archiefdepot van het ministerie van Defensie en mevrouw S. Badloe van het Stafbureau documentatie van de staf bevelhebber van de Koninklijke Luchtmacht, alsmede de heer D. Lobel van het centraal archief van de Koninklijke Luchtmacht.

Namens de Algemene Rijksarchivaris: de heer drs. G. Beks.

Op voordracht van het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap trad de heer dr. M. Dierikx historicus en materiedeskundige op dit beleidsterrein op.

Het driehoeksoverleg over de concept-selectielijst op het beleidsterrein burgerluchtvaart voor wat betreft de actor minister van Defensie en daaronder ressorterende commissies vond schriftelijk plaats in de maanden maart en april 2001. Daarnaast werd op 8 maart 2001 mondeling overleg gevoerd met de archiefdeskundigen van het ministerie van Defensie. Dit overleg heeft geleid tot herformulering van enkele handelingen en het formuleren van nieuwe handelingen. Eventuele doorgevoerde wijzigingen werden de heer Dierikx voorgelegd. De heer Dierikx heeft zijn commentaar naar aanleiding van het BSD begin april schriftelijk ingediend bij de heer Beks. Vervolgens zijn de voorgestelde wijzigingen en de reacties daarop bekeken door de heren Mettes en Cuijpers en de heer Beks. De hieruit

voortvloeiende wijzigingen zijn met het verzoek om commentaar voorgelegd aan de heer Dierikx. Ook op dit concept werd door de heer Dierikx een reactie gegeven.

Hieronder volgt een overzicht van de handelingen waarover tijdens het driehoeksoverleg gesproken is, en de eventuele wijzigingen die dat voor de voorgestelde waarderingen met zich mee heeft gebracht. De voorgestelde waarderingen van de overige handelingen hebben de goedkeuring van alle deelnemers aan het driehoeksoverleg.

Algemene opmerkingen betreffende het BSD

Door de deskundige wordt een aantal inhoudelijke verbeteringen ten aanzien van de beschrijving van het beleidsterrein voorgesteld. Deze voorstellen zijn met instemming ontvangen en in het BSD verwerkt. De heer Dierikx mist daarnaast in het BSD handelingen die betrekking hebben op bij voorbeeld steunverlening door Defensie aan de civiele luchtvaart, de ontwikkeling en bouw van civiele en militaire luchtvaartuigen en handelingen betreffende scholing. Door de heer Mettes wordt er op gewezen dat het in deze selectielijst slechts gaat om het handelen van de minister van Defensie als actor op het beleidsterrein burgerluchtvaart. Ter verduidelijking wordt besloten in het BSD een paragraaf op te nemen waarin wordt verwezen naar andere BSD's met aanverwante beleidsterreinen. Deze verwijzing is als laatste alinea van de gebruiksaanwijzing in het BSD opgenomen.

Daarnaast merkt de heer Dierikx op dat het BSD voornamelijk wet- en regelgeving en/of ministeriële regels als grondslag kent, dit kan tot misverstanden leiden voor wat betreft de periodisering van de handelingen. Dit leidt er toe dat de indruk gewekt wordt dat bepaalde handelingen slechts vanaf de Luchtvaartwet 1978 verricht worden. In de praktijk is dit niet altijd juist. Uit eigen onderzoekservaring weet de heer Dierikx dat sommige handelingen ook zonder wettelijke grondslag verricht zijn. De heer Dierikx stelt voor om de periodisering van de handelingen nader te bezien. Overeenkomstig dit verzoek is voor wat betreft een aantal handelingen de periode onderzocht; dit heeft geleid tot aanpassing van de periodisering. Indien de bron (wet- en regelgeving, ministeriële regels, literatuur, etc.) geen duidelijkheid verschaft inzake het begin van de handeling, is als begindatum 1945 genomen. Bij afgesloten handelingen is zowel de begin- als de einddatum aangegeven.

De heer Beks constateert dat de algemene handelingen in het BSD ontbreken. Deze omissie is door de heren Mettes en Cuijpers gecorrigeerd, met dien verstande dat slechts die algemene handelingen opgenomen zijn die op het beleidsterrein burgerluchtvaart van toepassing zijn. Deze handelingen zijn als eerste in het BSD opgenomen.

Nieuwe handelingen

Tijdens het verwerken van het commentaar van de materiedeskundige en de vertegenwoordiger van de algemeen rijksarchivaris werd geconstateerd dat een aantal handelingen in zowel het RIO als het BSD ontbreken. Deze handelingen zijn in het BSD opgenomen en genummerd 1000 e.v. Aangezien de archieven van het ministerie van Verkeer en Waterstaat op het beleidsterrein burgerluchtvaart reeds zijn bewerkt, is gekozen voor een nummering van de handelingen vanaf 1000. Momenteel vindt bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat een actualisatie van het BSD *burgerluchtvaart* voor wat betreft de actor minister van Verkeer en Waterstaat plaats. Deze bewerking en de actualisatie hebben tot gevolg dat nieuwe handelingen geformuleerd zijn. Aangezien de nummering van deze handelingen tijdens dit driehoeksoverleg onduidelijk is, is ervoor gekozen de door de minister van Defensie geformuleerde nieuwe handelingen te nummeren vanaf nummer 1000. Ook deze nieuwe handelingen werden de materiedeskundige ter beoordeling voorgelegd.

Gewijzigde, aangepaste handelingen

In het overleg op 8 maart werd door de materiedeskundige voorgesteld een aantal handelingen opnieuw te formuleren. De handelingen waren in een enkel geval voorzien van twee waarderingen; een deel van de neerslag zou bewaard blijven, terwijl de andere neerslag vernietigd zou worden. Dit kan leiden tot onduidelijkheden. Ook het feit dat een handeling uit meerdere, elkaar niet uitsluitende, subhandelingen bestaat, leidde tot een misverstand. Besloten werd de betreffende handelingen te wijzigen.

Daarnaast werd de periodisering van een aantal handelingen aangepast. De handelingen 245 (Het adviseren en voorlichten van de ministers van Defensie, V&W, BuiZa en Overzeese Rijksdelen omtrent (het verlenen en intrekken van vergunningen voor) luchtfotografie en luchtkartering) en 246 (Het doen samenstellen van een centraal archief van luchtfoto's, beheerd door de Topografische Dienst) (actor: Rijkscommissie voor de Luchtfotografie) zijn in het RIO voorzien van de datering 1953-1959. In de bijbehorende bronvermelding is het vermoedelijke opheffingsjaar van de commissie, 1959, voorzien van een vraagteken. Er is door de archiefdeskundige van het ministerie van Defensie nader onderzoek gepleegd om alsnog het opheffingsjaar van de betreffende commissie boven water te krijgen. Aangezien dit zonder resultaat was, is besloten de datering van betreffende handelingen van een open einde te voorzien.

De handeling 204 (Het opsporen en redden van in nood verkerende bemanningen en passagiers van luchtvaartuigen en schepen in het bij internationale verdragen afgesproken zeegebied alsmede de Nederlandse binnenwateren) is overgenomen uit het RIO *Ter land, ter zee en in de lucht. Een institutioneel onderzoek naar taken en handelingen op het beleidsterrein militaire operatiën van het ministerie van Defensie en voorgangers, 1945-1993* waar de handeling is opgenomen onder volgnummer 193. Partijen waren het er over eens dat de uitgebreide redactie zoals deze voorkomt in *Ter land, ter zee en in de lucht* een verbetering was vergeleken met de formulering in het RIO *Luchtvaart gebonden*.

De handelingen 366 (Het handhaven van de voorschriften m.b.t. de voorkoming van de overschrijding van de grenswaarde van de geluidsbelasting buiten de geluidszone),

369 (Het periodiek overleggen met en vragen van advies van de milieucommissies over de klachtenbehandeling, handhaving van milieuvoorschriften en het verstrekken van informatie) en handeling 372 (Het registreren en behandelen van klachten, voorlichten en documenteren over de milieuhygiëne rond het luchtvaartterrein).

Handeling 366 is vervallen en vervangen door handeling 1013 (Het rapporteren over de wijze van meten, berekenen en registreren van de geluidsbelasting binnen en buiten de geluidszone in het kader van het toezicht op de naleving van de voorschriften hieromtrent). Voor wat betreft het afdoen van klachten en het nemen van maatregelen is er voor gekozen om handeling 369 te splitsen en opnieuw te formuleren. Derhalve is handeling 369 vervallen en vervangen door de handelingen 1014 (Het periodiek overleggen met de milieucommissies ex art. 28 LVW over de klachtenbehandeling, handhaving van milieuvoorschriften en het verstrekken van informatie) en in handeling 1015 (Het vragen van advies aan de milieucommissies ex art. 28 LVW over de klachtenbehandeling, handhaving van milieuvoorschriften en het verstrekken van informatie).

Bij het nader overleg tussen de vertegenwoordigers van het ministerie van Defensie en de vertegenwoordiger van de algemeen rijksarchivaris werd geconstateerd dat rekening houdende met de opmerkingen van de heer Dierikx met betrekking tot handeling 372 handeling 371 ook aangepast zou moeten worden. Dientengevolge zijn de handelingen 371 en 372 komen te vervallen en vervangen door de handelingen 1016 (Het overleggen met de minister en andere instanties over de verbetering en handhaving van de milieuvoorschriften rondom het luchtvaartterrein), 1017 (Het adviseren aan de minister en andere instanties over de klachtenbehandeling en handhaving van de milieuvoorschriften rondom het luchtvaartterrein), 1018 (Het verstrekken van informatie en het geven van voorlichting over de milieuvoorschriften rond het luchtvaartterrein) en 1019 (Het behandelen van klachten over de milieuvoorschriften rond het luchtvaartterrein).

De gewijzigde en opnieuw geformuleerde handelingen en daarbij voorgestelde waarderingen werden de heer Dierikx voorgelegd. Op 24 april 2001 berichtte de heer Dierikx de vertegenwoordiger van de algemeen rijksarchivaris: "Met de diverse wijzigingen is het n.m.m. een goede handreiking geworden voor de selectie."